УДК 351:32:658

В. Г. Гончарова,
Академія муніципального управління

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті обгрунтовано заходи щодо створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики підтримки розвитку малого підприємництва через розроблення загальної інноваційної концепції електронного урядування, що складається з безперервного, взаємозалежного функціонування основних складових елементів системи надання державних послуг, внутрішньої мережі та зовнішньої інформаційної інфраструктури.

In the article grounded measures on creation of the system of the information-analytic providing of public policy of support of development of small enterprise through development of general innovative conception of electronic management, which consists of the continuous, interdependent functioning of basic component elements of the system of grant of state services, internal network and external informative infrastructure.

Ключові слова: розвиток, політика, мале підприємництво, державна підтримка, ефективний механізм, інформаційно-аналітична система,електронне урядування.

Keywords: development, policy, small enterprise, state support, effective mechanism, information-analytic system, electronic management.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ

Світ крок за кроком просувається в напрямі інформаційного суспільства, в якому нові системи виробництва потребують також і якісно нового устрою людських відносин. Роль держави в цьому процесі полягає у легітимізації нових потреб суспільства і способів їх задоволення, введенні нових відносин, у цьому випадку інформаційних, у правове поле. Якісне перетворення інструментів взаємодії держави та малого бізнесу в умовах широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій потребує перегляду та внесення відповідних змін до законодавства з державної політики підтримки розвитку підприємництва в Україні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретико-концептуальні засади створення організаційно-правових, економічних та інституціональних умов для розвитку підприємництва відображено в наукових працях В. Бордюка, В. Геєця, В. Лисицького, М. Долішного, С. Мочерного, В. Савчука та ін. Значний внесок у загальну теорію та методологію державного управління, зокрема державного регулювання розвитку підприємництва, зробили В. Бакуменко, Г. Білоус, В. Бодров, М. Кастель, М. Корецький, С. Чукут та ін. Проте сучасні науково-методичні підходи до формування ефективної державної політики у сфері малого бізнесу, становлення та розвитку електронного бізнесу з метою забезпечення надійного захисту інтересів споживача в електронних угодах потребують подальшого дослідження.

Метою статті є розроблення заходів щодо удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення державної підтримки розвитку малого підприємництва через опрацювання загальної інноваційної концепції електронного урядування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

За сьогоднішніх умов саме держава повинна стати лідером у впровадженні й використанні електронної інформації та комунікаційних систем, саме держава має бути прикладом, моделлю. З переходом до інформаційного суспільства трансформації зазнає вся система державного управління, державних органів влади (як центральних, так і на місцях), тому необхідність реалізації концепції електронного уряду різко підвищилась.

Сьогодні практично неможливо уявити собі одну систему, що охоплює та поєднує в одному комунікаційному просторі всіх суб'єктів господарювання й усі контрольні органи. Створення такої системи за ініціативою "зверху" було б дуже дорогим та, скоріше за все, стало б нерозв'язаним завданням, що "поглинає" фінансові ресурси та не дає ніяких результатів [2].

Вирішення зазначеної проблеми вбачається у введенні технології єдиного електронного вікна, яка дає підприємству змогу звітуватися перед усіма державними органами через одну систему, отримуючи повне обслуговування з усіх питань у свого оператора. Ця технологія, безперечно, більш ефективна та зручна, ніж та, що вимагає передавати звітність через різні системи й різних операторів залежно від того, з яким державним органом доводиться мати справу.

Технологію єдиного офісу можна створити, тільки якщо

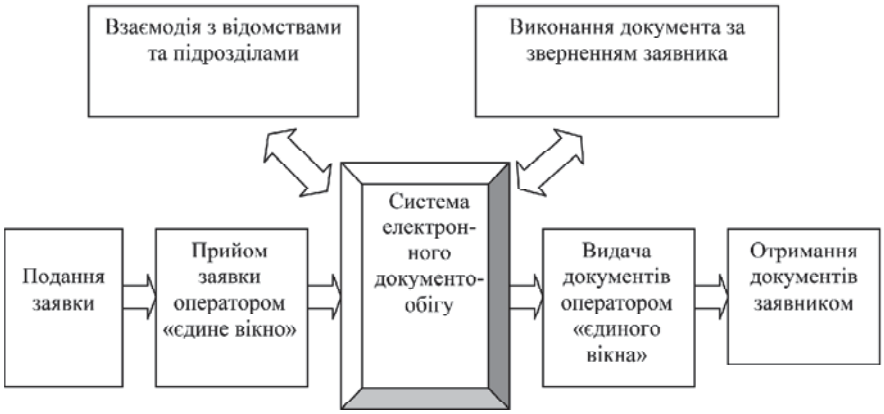

Рис. 1. Систематизація якісних ознак принципу дії "єдиного вікна"

всі державні органи, втягнуті в процес документообігу з підприємствами, будуватимуть свої системи за другим сценарієм. При цьому зовсім не обов'язково уніфікувати всі формати й не треба організовувати документообіг між кожним оператором і кожним підрозділом державного органу. Усі ці питання створення єдиного вікна можна буде вирішити за умов інтеграції систем, що розширюються, електронного документообігу шляхом організації обміну даними між серверами операторів [4].

Бажано, щоб результатом розвитку систем електронної взаємодії не стала ситуація, коли кожне відомство будує свою інфраструктуру збирання звітності зі своїми операторами та регламентами документообігу, але ці системи виявляться несумісні між собою. Адже в цьому випадку кінцевому користувачеві все одно доведеться працювати з численною кількістю різних технологічних процесів, і його витрати на підключення до ряду різнорідних систем будуть при цьому вищими, ніж у випадку, коли оператори зможуть надавати можливість захищеного, юридично значущого електронного документообігу з усіма державними установами. Іншими словами, розвиток другого сценарію — побудова відомчих систем електронного документообігу із залученням операторів — має відбуватися з урахуванням загальнодержавної проблеми оптимізації процесу обміну безпаперовими документами.

Принцип "єдиного вікна" передбачає наявність однієї точки входу для взаємодії з органами влади всіх рівнів. В умовах використання інформаційно-комунікаційних технологій реальним стає застосування принципу "єдиного вікна" для створення віртуального "єдиного офісу" в рамках е-уряду через ідеологію інтернет-порталів, тим самим держава розглядається як єдиний "провайдера" послуг для громадян і бізнесу [6].

Розробку концепції "єдиного офісу" зумовив технологічний прогрес. Коло пропонованих послуг розширювалося завдяки новим механізмам їх надання — складання цілісних баз даних і створення програмного забезпечення у форматі компакт-дисків та, як наслідок, надання послуг Інтернетом. З часом різні механізми починають розглядатися як елементи загальної стратегії надання послуг і вигоди від прогресу в користуванні інформаційними технологіями отримують усі складові цієї системи.

Центральним питанням у розвитку цих інструментів буде визначення стратегічного підходу, спрямованого на об-'єднання різних інструментів у єдине гармонійне ціле. З погляду клієнта, основною перевагою цих служб є те, що вони складають інформацію відповідно до конкретних потреб заявників, і це не потребує детального вивчення структури органів влади, які володіють всією необхідною інформацією щодо ліцензій, дозволів і погоджень. Це дає клієнтам змогу взаємодіяти з органами влади як із "підприємством", а не як з рядом окремих структур [1]. Цілком можливо, що надалі цю характеристику будуть використовувати ще ширше, в міру того як буде окреслюватися додатковий зміст, якого набуватимуть подібні послуги.

Формат "єдиного вікна" означає, що заявники можуть подати документи на одержання певних адміністративних послуг представникам різних державних органів і в результаті отримати весь комплект документів, необхідних для провадження господарської діяльності, зокрема свідоцтво про державну реєстрацію (з автоматичною постановкою на облік) чи документи дозвільного характеру (рис.1).

"Єдине вікно" стимулювало розвиток місцевого приватного бізнесу, що спеціалізується на консалтингу та створенні програмних продуктів для е-уряду. Були створені спеціальні програмні продукти для простого та швидкого впровадження ініціатив у сфері е-уряду. Процес розвивався поступово. Спочатку було налагоджено доступ організацій до Інтернету, потім у режимі он-лайн ставали доступними деякі сервіси. Створювалися представництва різних служб провінції, потім були підключені місцеві органи.

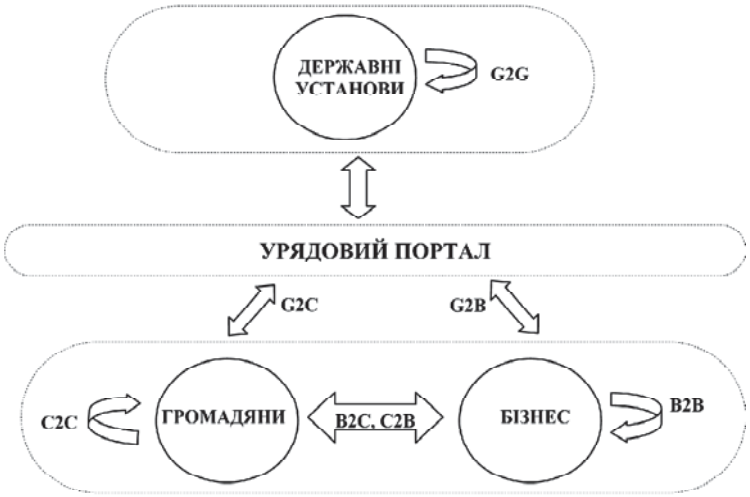

Рис. 2. Структурна схема побудови елементного складу взаємодії між користувачами "єдиного електронного офісу"

За умов реалізації "єдиного електронного вікна" всю систему входження до бізнесу можна буде здійснювати он-лайн трьома етапами.

Перший етап — це державна реєстрація. Через систему "єдиного електронного офісу" громадянин (майбутній підприємець) попередньо отримує інформацію, як треба заповнити реєстраційну карту, та здійснює електронну реєстрацію [5]. Після оформлення реєстраційної картки підприємець одразу ж заповнює всі ці дані, які необхідно, для ДПА, для МВС та інших органів.

Другий етап — це ліцензування. Отримується інформація про те, які треба надати документи, як їх заповнити, яким має бути їх зміст, і здійснюється заповнення електронних форм.

Третій етап — це дозвільна система. Інформація щодо започаткування власної справи й отри-

мання всіх дозволів для господарської діяльності, що необхідні для того, щоб розпочати відповідну справу.

Тільки після цього підприємець повинен особисто отримати весь пакет — від Свідоцтва про державну реєстрацію до дозволу на початок власної справи. Тобто реальний контакт підприємця з державним органом здійснюється тільки один раз після завершення всіх процедур.

Між тим, поняття "єдине електронне вікно", на нашу думку, є дещо вузьким. Насамперед, це точка входу для взаємодії з органами влади всіх рівнів з громадянами та бізнесом. Поняття "єдиний електронний офіс" значно ширше і включає інтегровану систему обміну інформацією державних органів виконавчої влади з усіма суб'єктами соціально-економічного життя країни чи регіону, що дає змогу здійснювати ефективну взаємодію між ними та в результаті отримувати широкий спектр послуг. У статі пропонується структурна схема побудови елементного складу взаємодії між користувачами "єдиного електронного офісу" (рис. 2).

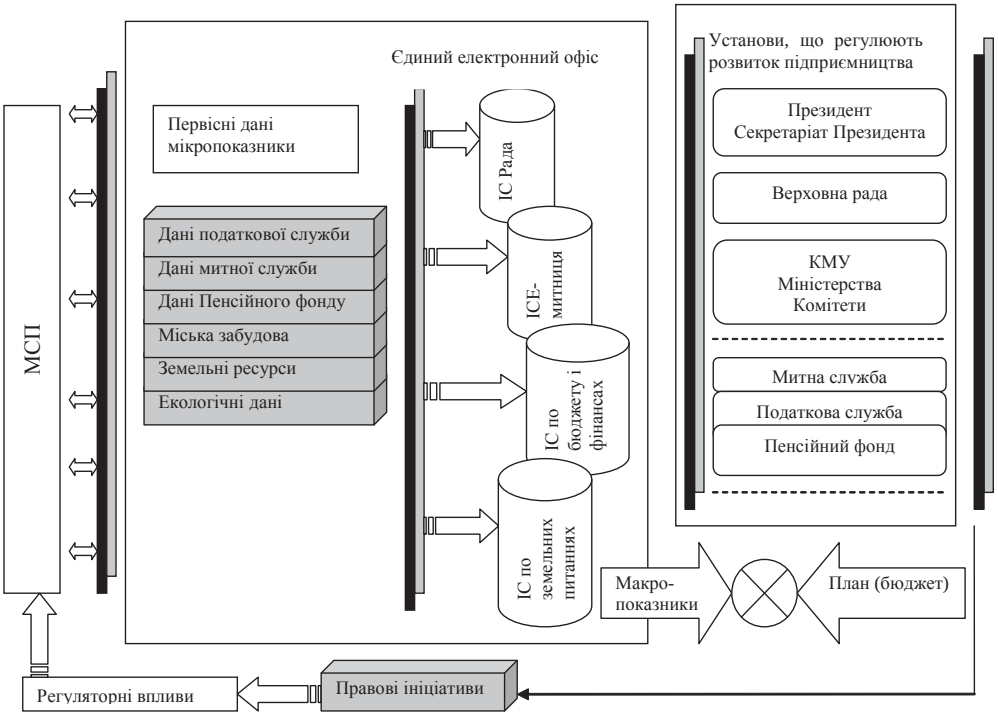

Рис. 3. Алгоритм визначення роботи організаційно-економічного механізму "єдиного електронного офісу"

Слід зазначити, що за умов використання "єдиного електронного офісу" видача дозволів повинна відбуватися за заявочним принципом. Тобто суб'єкт підприємницької діяльності може задекларувати, що його об'єкт відповідає вимогам, які висуває законодавство до цього об'єкта, виду робіт, надання послуг тощо [3]. Таким чином, він декларує, а потім, якщо починає роботу, то вже несе відповідальність за порушення.

Саме технологія "єдиного електронного офісу" дає підприємству змогу звітуватися перед усіма державними органами через одну систему, отримуючи повне обслуговування за всіма питаннями у свого оператора. Ця технологія, безперечно є більш ефективною та зручною, ніж та, що вимагає передавати звітність через різні системи й різних операторів залежно від того, з яким державним органом доводиться мати справу.

На рис. 3 показано алгоритм визначення роботи організаційно-економічного механізму "єдиного електронного офісу", де підприємець надає первісну інформацію та отримує необхідні дані через загальну шину (жирна вертикальна лінія).

Первісна інформація накопичується та обробляється в інформаційних системах і виступає основою для складання та формування державних програм, планів і правових ініціатив, що регулюють розвиток підприємництва.

ВИСНОВКИ

На основі вищевикладено можна стверджувати, що створення глобальної системи "єдиного електронного офісу" — це єдиний великий проект з широкою та гетерогенною предметною областю. Тому його започаткування через ініціативу "зверху" не є оптимальним шляхом. Більш реальним є шлях інтеграції знизу вже існуючого на сьогодні юридично значущого електронного документообігу в єдине ціле. Крім цього, розглянутий досвід інших країн у впровадженні системи "електронного вікна" дає змогу визначити його переваги та зробити висновок, що органи державної влади можуть бути такими самим ефективними, як страхова компанія або банк. Адже їхнє завдання — не що інше, як надання послуг в обмін на сплату податків. Платник податків — чи то окремий громадянин, чи то підприємець — все частіше розглядається як клієнт, якому урядовець повинен максимально спростити процедури реєстрації компанії, видачі дозволів або сплати податків.

Отже, для оформлення прав власності або та реєстрації мале підприємство повинне просто звернутися до державних органів, а весь подальший обмін документами та обмін інформацією повинен відбуватися всередині "єдиного електронного офісу" без його участі та у фіксовані терміни.

Література:

1. Електронний уряд: прогрес на службі демократії [Електронний ресурс] // Інформаційний бюлетень Міжнародного центру перспективних досліджень "Вісник центру". — № 191. — Режим доступу: http://www.icps.com.ua/doc/nl_ukr_ 20030609_0191.pdf.

2. Лисицький В. І. Електронний уряд України: з чого починати? [Електронний ресурс] / В.І. Лисицький. — Режим доступу: http://www.innopolis. info/library/625/629/539.html.

3. Кастельс М. Інформаційне суспільство та держава добробуту. Фінська модель: пер. з англ. / М. Кастельс, П. Хіманен. — К.: Ваклер, 2006. — 230 с.

4. Корецький М.Х. Забезпечення інформаційної безпеки малого підприємництва / М.Х. Корецький. — Донецк: ИЭП НАН Украины, 2007. — 116 с.

5. Чукут С. Сутність електронного уряду та принципи його організації / С. Чукут // Вісник УАДУ. — 2003. — № 2. — С. 429—433.

6. Шиллер Й. Мобильные коммуникации / Й. Шиллер; О.О. Лисовский (пер. с англ.). — М.; СПб.; К.: Вильямс, 2002. — 374 с.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2011 р.